

התפנס? אַל מקומו, בשכיל להאיר ללְבָנָה. וְהוּ שְׁכָתוּב שׁוֹאֵף זוֹרַח הוּא שֵׁם. שְׂאֵף עַל גַּב שֶׁהִתְפַּנֵּס, זוֹרַח הוּא שֵׁם וְדָאֵי. שְׁהָרִי לֹא מוֹאֲרֵת הַלְבָּנָה אֲלֵא מְאוּר הַשְּׂמֶשׁ. וְזֵהוּ סוּד הַפְּתוּב (דברים לא) הַנֶּפֶךְ שֶׁכָּב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם. אֵף עַל גַּב קָם לְהָאִיר לְלְבָנָה (ועליה דא הוּא יְהוֹשֻׁעַ).

כִּךְ הוּא מִשֶּׁה, וְעָלִיו כְּתוּב פְּסוּק זֶה, מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ וְגו'. מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ - זֶה יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהִשְׁתַּדֵּל לְהוֹרִישׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא זָכָה לְהַשְׁלִים לְלְבָנָה כְּרָאוּי, שְׁהָרִי הוּא עֲמַל בְּיִשְׂרָאֵל פַּחַת הַשְּׂמֶשׁ, פַּחַת מִשֶּׁה. בֹּא וּרְאֵה, אוֹי לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה, אוֹי לְאוֹתָהּ כְּלָמָה, מִשּׁוֹם שְׁעָבַד וְלֹא לְקַח מְקוֹמוֹ מִמֶּשׁ, אֲלֵא פַחַת הַשְּׂמֶשׁ, וְלֹא הָיָה לוֹ אוֹר מִשְׁלוֹ, אֲלֵא אוֹר שֶׁהָאִיר לוֹ. וְאִם כִּךְ מֵהוּ שְׁבָחוּ, הוֹאִיל וְלֹא הַשְׁלִים לְכָאן וּלְכָאן?

וּבְכֵל מְקוֹם שְׂאֵמֵר שְׁלֵמָה פַּחַת הַשְּׂמֶשׁ, עַל דְּרַגְתּוֹ אָמַר. (קהלת ה) רְאִיתִי פַּחַת הַשְּׂמֶשׁ. (שם א) וְעוֹד רְאִיתִי פַּחַת הַשְּׂמֶשׁ. (שם ט) שְׁבָתִי וְרֵאֵה פַּחַת הַשְּׂמֶשׁ. וְכֵן כָּלֵם. וּמִשּׁוֹם דְּרַגְתּוֹ אָמַר, וְזֵהוּ סוּד הַדְּבָר בּוֹדָאֵי.

רְבִי שְׂמַעוֹן אָמַר, וְדָאֵי מִי שְׁנוּטֵל סַם הַמּוֹת לְבָדוֹ, עָלִיו כְּתוּב (שם א) בְּכָל עֲמָלוֹ שִׁיעֲמַל פַּחַת הַשְּׂמֶשׁ וְדָאֵי. וּמִי הוּא פַּחַת הַשְּׂמֶשׁ? הָרִי אוֹמֵר זֶה הַלְבָּנָה. וּמִי שְׂאוּחֵז הַלְבָּנָה בְּלֵי הַשְּׂמֶשׁ, עֲמָלוֹ פַּחַת הַשְּׂמֶשׁ וְדָאֵי. וְזֵהוּ הַחֲטָא הַקְּדָמוֹן שֶׁל הָעוֹלָם. וְעַל זֶה מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ, לְאָדָם הָרָאוּן. וְכֵן לְכָל מִי שְׂבָא אַחֲרָיו שְׁחָטָאוּ בְּמְקוֹם זֶה.

הוֹרֵךְ אֶל דְּרוֹם וְסוֹכֵב אֶל צְפוֹן, הֵינּוּ שְׁפָתוּב (דברים א) מִיִּמִּינוֹ אֵשׁ

בְּגִין לְאַנְהָרָא לְסִיְהָרָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב שׁוֹאֵף זוֹרַח הוּא שֵׁם. דְּאֵף עַל גַּב דְּאַתְפְּנִישׁ, זוֹרַח הוּא שֵׁם וְדָאֵי. דְּהָא לֹא אַנְהִיר סִיְהָרָא, אֲלֵא מְנַהֲרָא דְשְׂמֶשׁ. וְדָא הוּא רְזָא דְכְּתִיב, (דברים לא) הַנֶּפֶךְ שׁוֹכֵב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם. אֵף עַל גַּב דְּתַתְּפַנֵּשׁ, הַנֶּפֶךְ קָיִים לְאַנְהָרָא לְסִיְהָרָא. (ועליה דא הוּא יְהוֹשֻׁעַ).

כִּךְ הוּא מִשֶּׁה וְעָלִיהּ כְּתִיב הָאֵי קָרָא, (קהלת א) מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ וְגו'. מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ, דָּא יְהוֹשֻׁעַ, דְּאַשְׁתַּדֵּל לְאַחְסֵנָא אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, וְלֹא זָכָה לְאַשְׁלֵמָא לְסִיְהָרָא כְּדִקָּא יָאוּת, דְּהָא אִיהוּ אֲעַמֵּל בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, פַּחַת הַשְּׂמֶשׁ תַּחֲתֵיהּ דְּמִשֶּׁה. תָּא חֲזִי, ווי לְהֵהוּא כְּסוּפָא, ווי לְהֵהוּא כְּלִימָה, בְּגִין דְּפִלַּח, וְלֹא נָטַל אַתְרֵיהּ מִמֶּשׁ, אֲלֵא תַחֲתֵיהּ שְׂמֶשׁ, וְלֹא הָוָה לֵיהּ נְהִירוֹ מְדִילֵיהּ, אֲלֵא נְהִירוֹ דְּנְהִיר לֵיהּ. וְאִי הָכִי, מָאִי תוּשְׁבַחְתָּא הָוָה לֵיהּ, הוֹאִיל וְלֹא אֲשְׁלִים לְהֵכָא וּלְהֵכָא. וּבְכֵל אֲתֵר דְּאָמַר שְׁלֵמָה תַּחַת הַשְּׂמֶשׁ, עַל דְּרַגָּא דִּילֵיהּ קָאֵמַר. (קהלת ה) רְאִיתִי תַּחַת הַשְּׂמֶשׁ. (קהלת א) וְעוֹד רְאִיתִי תַּחַת הַשְּׂמֶשׁ. (קהלת ט) שְׁבָתִי וְרֵאֵה (דף קפ"ב ע"א) תַּחַת הַשְּׂמֶשׁ. וְכֵן כְּלָהוּ. וּבְגִין דְּרַגָּא דִּילֵיהּ קָאֵמַר. וְדָא הוּא רְזָא דְּמִלָּה וְדָאֵי.

רְבִי שְׂמַעוֹן אָמַר, וְדָאֵי מָאן דְּנָטִיל סְמָא דְּמוֹתָא בְּלַחֲדוּדֵי, עָלִיהּ כְּתִיב בְּכָל עֲמָלוֹ שִׁיעֲמַל תַּחַת הַשְּׂמֶשׁ. הָרִי אִימָא דָּא סִיְהָרָא. וּמָאן דְּאַחִיד סִיְהָרָא בְּלֵא שְׂמֶשׁ, עֲמָלוֹ תַּחַת הַשְּׂמֶשׁ וְדָאֵי. וְדָא הוּא חוּבָא קְדָמָא דְּעֵלְמָא. וְעַל דָּא מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ, לְאָדָם קְדָמָא, וְכֵן לְכָלֵהוּ דְּאַתְיִין בְּתַרְיֵיהּ, דְּחָבּוּ בְּאַתְרֵיהּ דָּא. הוֹרֵךְ אֶל דְּרוֹם וְסוֹכֵב אֶל צְפוֹן, הֵינּוּ דְכְּתִיב,